

บทคัดย่อ

การวิจัยวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดูแลตนเองด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของมารดาที่มารับบริการที่แผนกหลังคลอด โรงพยาบาลเทพรัตนนครราชสีมาและโรงพยาบาลในเครือข่ายบริการด้านอนามัยแม่และเด็ก จำนวน 4 แห่ง กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลเป็นมารดาหลังคลอดปกติหรือได้รับการคลอดด้วยสูติศาสตร์หัตถการ ได้แก่ การใช้เครื่องดูดสุญญากาศ หรือคีมช่วยคลอด จำนวน 645 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม 595 คนและผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์ 50 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่สร้างโดยผู้วิจัยและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามมีค่าดัชนีความตรงทางเนื้อหา 0.90 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 25.06 ปี (S.D. 6.45) ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์แรกร้อยละ 42.69 เริ่มใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพของตนเองก่อนตั้งครรภ์ ร้อยละ 41.51 และเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพจากแหล่งต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งแหล่ง โดยส่วนใหญ่ได้รับความรู้มาจากญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 50.08 รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ ร้อยละ 42.01 เหตุผลที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพมีหลายประการ โดยเหตุผลที่ต้องการให้ร่างกายฟื้นตัวจากการคลอดบุตรโดยเร็ว เช่น มดลูกเข้าอู่ ชับน้ำคาวปลา เป็นเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างตอบมากที่สุด ร้อยละ 57.82 บุคคลที่ช่วยดูแลโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ใหญ่ในบ้าน เช่น เครื่องยาตี บิดามารดาของตนเอง หรือบิดามารดาของสามี ร้อยละ 56.47 สำหรับความตั้งใจที่จะอยู่ไฟภายหลังคลอดในการตั้งครรภ์นี้ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ตั้งใจอยู่ไฟน้อยกว่า 1 เดือนร้อยละ 42.69

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นและหรือการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเองในขณะที่ตั้งครรภ์และภายหลังคลอดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean= 3.41, 3.21, S.D. 1.02, 1.08, ตามลำดับ) และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นและหรือการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเองภายหลังคลอดที่ไม่ได้อยู่ไฟแต่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean= 3.56, S.D. 1.06) มารดาหลังคลอดผู้ให้ข้อมูล มีความคิดเห็นต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเองหลังคลอด ดังต่อไปนี้ เหตุผลที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเอง ความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ ต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเอง ประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเอง และ วิธีการหลากหลายที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลตนเอง

ผลการศึกษาให้ข้อเสนอแนะแก่เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพในการสนับสนุนให้หญิงตั้งครรภ์และมารดาหลังคลอดได้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการดูแลตนเองโดยการเพิ่มเนื้อหาลงในการสอนสุขศึกษาในหลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ตลอดจนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลและวางแผนในการจัดบริการฟื้นฟูสุขภาพมารดาหลังคลอดที่มารดาหลังคลอดสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายและทั่วถึง

Abstract

This descriptive research proposed to study self-care practices using local wisdom among mothers receiving services at postpartum ward, Debaratana Nakhonrachasima Hospital and 4 Maternal & Child Health Network Hospitals. The samples and informants were 645 postpartum mothers who had normal delivery or been helped with an operative vaginal delivery such as vacuum or forceps extraction. Of those, 595 postpartum mothers were asked to answer the questionnaire and 50 informants were interviewed. The research instruments, the questionnaire and the semi-structured interview, were constructed by the researcher and tested for their content validity by the experts. The content validity index (CVI) of questionnaire was 0.90 and the alpha Cronbach coefficient was 0.95. Data were analyzed by using the descriptive statistics and content analysis.

The findings were as followed; The average age of the sample was 25.06 years (S.D. 6.45) Most of them were primigravidarum (42.69%), started self-care practices using local wisdom before getting pregnant (41.51%), and had got knowledge about local wisdom in self-care practices from more than one resource, for instance, the knowledge from the relatives/friends/neighbors/people in the community was at the highest level (50.08%), followed by the online medias (42.01%). There were several reasons for using local wisdom in self-care practices. The most common of these were the need of getting quickly recovered from giving birth to a baby, such as uterine involution and lochia expulsion (57.82%). Most of the persons who helped them using local wisdom for self-care practices were the elderly persons in their families such as their relatives, parents, or husbands' parents (56.47%). In terms of an intention to stay fire after birth, the sample intended to stay fire after birth less than a month (42.69%).

Most of the samples had an average total score of the opinions and self-care practices using local wisdom during pregnancy and postpartum at moderate level (Mean= 3.41, 3.21, S.D. 1.02, 1.08, respectively), and the average total score of those after birth without staying fire, but using local wisdom was at high level (Mean= 3.56, S.D. 1.06). The informants who were postpartum mothers had the opinions and self-care practices using local wisdom in the aspects of the reasons to use self-care practices using local wisdom, helping from several resources in self-care practices using local wisdom, lived experiences of

self-care practices using local wisdom, and various methods of self-care practices using local wisdom.

The findings suggested the health care providers to support the pregnant women and postpartum mothers to gain knowledge about self-care practices using local wisdom by adding the contents in the Health Lesson Plan in the parent school curriculum both individual and group together with encouraging the family members to get involved in caring those mothers with local wisdom. In addition, the recovery of health services after birth for the mothers should be provided for the postpartum mothers for their easily accessible and comprehensive.

